

# V Nato ne na zapoved, ampak s pametjo

Vstop v Nato bo trejji korak, ki je logičen in smo ga storili že dvakrat v zgodovini Slovencev

37

**Ljudje nikoli ne zaupajo dopovedovanju politikov.** Alergični so na njihove nasvete, ker si ne puste odrejeti, kaj je dobro in kaj ne. Vlada je zato napravila psihološko napako, ko se je spustila v prepričevanje javnosti, da moramo v Nato. Če se ne bi zagnala s tako ihti v dokazovanje, bi bili odzivi drugačni. Predvsem pa ne bi smela govoriti namesto elit. Elite morajo spregovoriti javnosti o vstopu v Nato kot o realizaciji zgodovinskih izkušenj Slovencev. Ob vseh dosedanjih razpotjih niso zatajile.

Slovenske kulturne, znanstvene, umetnostne elite molče, ko je prišel njihov čas, in prepustajo svoj legitimni prostor raznim civilnodružbenim gibanjem, posebnih usmrtev, ki ponavljajo svoja stališča izpred desetletja in pol stoletja. Elite so se depolitizirale in razkužile kot po čistilni akciji, v kateri je postala politiziranost sumljiva in nekulturna. Strankarske zdrahe so jih izgnale iz politikuma. Tako nimamo odra dialoga, javne konfrontacije, iz katere bi lahko javnost izvedela iz nepristranskega tabora vse razloge za vstop v Nato in proti njemu. Društvo pisateljev je pred desetletjem sprožilo nezadržno gibanje javnosti proti enoumu, sprostilo je kritičnost in utrlo pot javnosti v demokracijo različnih in drugačnih mnenj. Danes ga pogrešamo. Namesto njih ne sme govoriti vlada, ker bo s tem pokvarila vse pozitivno, kar govorí samo po sebi.

## Ljudje pa so vedeli

Kaj zdaj? Nič, pustimo javnosti, da ji spregovorita spomin in zdrava pamet. Obudimo kolektivni spomin! O obrambi nacije smo se odločali že večkrat. Kakšna mnenja so se kressala takrat? Če se ne spomnimo, vprašajmo očete in stare očete. In prelistajmo takratne dnevниke, da si obudimo duha časa. Že spomladi leta 1940 nas je oče opozarjal, da se bližajo težki časi. Kot kipar se je gibal v umetniških krogih in tako zvedel več kot drugi. Pred božičem

1940 so sedeli z očetom Božidar Jakac, Franco Mihelič in Tone Seliškar in slikali takšno črno prihodnost, da otroci nismo nekaj dni spali. Vlada je bila nemškatarska, kolaborantska in se je vedla ignorantsko, ljudje pa so vedeli, da se bo treba boriti. Tedanje elite so igrale ključno vlogo. Začelo se je mrzlično organiziranje mladine in učenje vojaških veščin. V dnevnikih so izhajali podlistki o načinu obrambe s slijkami, o rokovjanju s puškami, o zaščiti v jarkih, o razporejanju čete... Desne stranke so položaj mirile, češ da se ne bo zgodilo nič hudega, leve in sokoli so vadili mladino in kazali na zgled španske državljanske vojnke. Jaynost je bila zbegana, pripravljena je bila na upor proti nacistom in iskala je zaveznike. Iz vojske so se norčevali, imela je predpotopno orožje. Banovina z banom na čelu je tišala glavo v pesek. Vse je bilo prepreženo z nemško peto kolono. Javni upor v Ljubljani jeseni leta 1941 so vsi podpirali - rdeči in plavi. Vsi, ki se tega spominjajo, vedo, kako bi se oddahmili, če bi se mogli vključiti v zvezo, ki bi bila podobna Natu.

Nasprotniki priprav na obrambo so bili strahopetni in podložniški nevratci, oprezni malomeščani, tudi ideološki sopotniki nacistov. Zavajali so javnost, da ne bo hudega, da ne smemo izizzati, če nam ničče nič noče, da ne smemo prijeti za orožje, ker je kriv tisti, ki prvi napade. Že samo priprava na obrambo je izzivanje. Za nas ni pomembno, da so bila mnenja o sovražniku različna: eni niso videli za nacijo nobene nevarnosti, drugi so si tolmačili Hitlerjevo knjigo Mein Kampf dobredino in so prerokovali, da bo šlo za življenje ali smrt. Ali vas to spominja na današnje razmere? Pomembno je, da so se nevratci. Studenje so peščali brez pušk do Zagreba, kjer so jih preteplali ustaši. Oči mi je kasneje večkrat rekel, da ne bi hotel več doživeti takšne nemoći in ponizanja. Kdor je doživel te travme, ne bi okleval iti v Nato niti za hip. Na žalost ga ni bilo in smo se moralni boriti z Nemci sami. In zmagali zaradi "natovskih" držav.

V letih 1990 in 1991, pred osamosvojitvijo in po njej se je takšen položaj ponovil. Pacifisti in protimilitaristi, predvsem iz vrst socialističnih mladićev, so se zavzemali za Slovenijo brez orožja, za miroljubno drželo, s podporo jugonostaljikov, ki so se zavzemali za ohranitev zvezne z bratskimi republikami v okviru Jugoslavije. Na drugi strani je bila večina odločena za osamosvojitev, za ločitev od zvezne države in vojske, ki so jo šteli za okupatorsko. Zbrani okrog Mladine in Dnevnika (čeprav 'samo manjšina') so protimilitaristi smešili napore nove vlade, da se osamosvoji in oboroži (čeprav je Mladina zrušila mit armije). Poskusili so z resolucijo o demilitarizirani Sloveniji kot vrhuncem defetizma. Vendar je javnost podpirala vladno skupino (Peterle, Rupel, Janša, Bavčar, Kacinc), ki se je odločno pripravljala za upor. Zdaj je bilo drugače kot pred 60 leti: vlada in predsedstvo republike sta se trdno odločena pripravljala na spopad z armijo. Javnost ni bila več sama in navezana sama nasc. Jugonostaljiki in pacifisti so se po napadu vojske poskrili. Tiste, ki so pisali pozive ljudstvu, je danes sram. Če bi takrat vprašali Slovence, ali gremo v Nato, bi se večinsko odločili, ne da bi pominjali. Vedeli smo, za kaj se odločamo, ko smo se upri Srbom in njihovi močni vojski. Bili smo pripravljeni na žrtve in nič nas ni odvrnilo od naše odločitve na plebiscitu za osamosvojitev.

Danes se ta položaj ponavlja tretjič. Na eni strani je večina, ki bi se odločila tudi danes enako, kot se je ob osamosvojiti. Nasprotinci vstopa v Nato so po svoji ideologiji isti kot ob plebiscitu (celo imena so ista, če jih poisci med pisci pamfletov na osamosvojitelje pred desetletjem): pacifisti, protimilitaristi, neutralci, ki so proti obroževanju kot simbolu avtoritarnosti, nadvlade in nasilja brez ozira na nevernosti, ki bi se jih lahko z njim obranili. Pridružili so se jim še protiglobalisti. Če bi bili ob osamosvojiti tako omaljivi, bi bile žrtve stokrat ali še večje. Ali pa ne bi imeli svoje države.

Smo majhna država in nimamo nobenega pomemnega razloga, da filozofiramo o neoboroženi gandijevski drži v času velikih konfliktov in neprikritih groženj naših sosedov. Kdor tega ne vidi, je slep. Govoriti o neakakti neoneuvrščenosti je slaboumlna neumnost, skregana z zgodovinsko kontinuiteto. Tega je zmožen samo nerealni in hazarderski tip zgodovinske neodgovornosti, ki živi v svetu svojih filozofskih fikcij. Navdušujejo se za protimilitarizem v času terorizma in nevarnih fantastov, ki se ne znajo kreativno vključiti v običajni vsakdan. Protimilitaristi in plašni ter opreznici neutralci so vedno in naši zgodovini delovali v narodovo nesrečo. Ko ti nekdo stoji z nogo na vratu, ne smeš biti pacifist. Prav je, če protestiramo proti zatijanju drugih narodov z vojaškimi napadi z velikimi civilnimi žrtvami. Naše simpatije morajo biti na strani šibkih in zatiranih. Če pa gre za lasten narod, moramo imeti v rokah orožje in zavezničke. Vendar ne za zavojevanje šibkih. Ne za širjenje krivic. Ne za tuje ekonomiske interese.

## Nacionalni interes

Lahkomiselno in do naših potomecev neodgovorno je, ne se vključiti v Nato in izvajati napihljeneno aroganco proti Zahodu, od katerega smo odiščni boli, kot si mislimo. Kdor misli zgodovinsko in sklene kontinuiteto do danes, ne bo omahoval. Dosegli bomo to, kar nam dvakrat ni bilo dano: prvič je bila utopia, drugič je bilo nerealno, danes pa odločamo o tem sami. Nacionalni interes je, da se včlanimo v Nato. To je prvi obrambni korak nove države, realizacija stoletnih krvavih izkušenj Slovencev. K sreči je zdaj prvič v zgodovini tudi vlad nosilec zgodovinske kontinuitete. Ljudstvo ni prepričeno samo sebi kot vedno doslej. Prva slovenska vlada leta 1918 zaradi strahopetnosti ni podprla generala Maistra, ki bi sicer lahko že nekaj slovenskih območij vrnil Slovencem. Ne dvomimo,

da bo odločala večina Slovencev tako, kot je vedno: za dolgoročni nacionalni interes s svojim instinktom in patriotizmom. Manjšina pa naj intrigira, doslej jo je zgodovinsko kolesje vedno povozilo in odvrglo na smetišče zgodovine.

O denarju za varnost niso Slovenci nikoli barantali. Vedo, da to stane, in vedno so bili na to pripravljeni. Sicer se plačevali zapravljeno varnost s premoženjem in mrtvimi. Zato so manipulacije z vladnim letalom tako škodljive, ne zaradi cene, ampak zaradi bedastne igre z obrambnim tolarjem, kar je zadalo ideji varnosti z Natom madež, javnosti pa grenek priokus. To je nepristojivo. Javnost je bolj zbegalo kot vse drugo pisanje. Vlada bi ji morala biti pojem trdnosti in verodostojnosti.

Za tiste, ki se ukvarjam z gospodarstvom, pa je vstop v Nato dodatno jamstvo za uspeh in večji trg. Vsako izločanje škoduje majhnu gospodarstvu, ki se mora povezovati v omrežju za večjo konkurenčnost. Izolacija ga zadusi (če nima Švicarskega imidža). Če se spustimo na realna tla, na raven ustvarjanja blaginje z našim delom, moramo ugotoviti, da bomo potem lahko izkoristili tudi obrambno proizvodnjo panoga, ki jo danes sprejemajo z nezaupanjem, potem bo pa dosegla vse prednosti homologiranega "domačega" proizvajalca. Tako kot so argumenti za včlanitev v EU predvsem gospodarski in najbolj otipljivi, nikakor pa ne politični (priča smo velikim političnim premikom v EU), tako so tudi razlogi za Nato v prvi vrsti gospodarski. Varnost je gospodarska kategorija. Lahko se oceni z dolgoročno rastjo BDP in z blaginjo ljudi.

V zgodovini smo se odločali za prihodnost v položajih, ko smo postavili na kocko svojo usodo, zato se laže odločamo danes, ko nam nič ne grozi. To bo tretji korak, ki je logičen in smo ga začeli že dvakrat v zgodovini. S tem bomo stopili dokončno na Zahod.

**Dr. Marko Kos, ekonomist**